

Lietuvos
mokslo
taryba

LIETUVOS
BIOCHEMIKŲ DRAUGIJOS
50 METŲ KELIAS

Datos, įvykiai ir žmonės

Lietuvos biochemikų draugijos veikla jau įėjo į bendrą Lietuvos istoriją, užpildydama savąjį būties puslapį mokslo skyriuje. LBD kartu su visa Tauta išgyveno vykstančius politinius-socialinius lūžius.

Prof. Sofija Kanopkaitė

Leidinį sudarė:

prof. S. Kanopkaitė,
prof. R. Daugelavičius,
prof. V. Mildažienė

Pirmasis LBD pirmininkas
prof. V. Lašas

Veikla

Jau steigiamajame susirinkime buvo aptarti biochemijos specialistų ruošimo, Biochemijos mokslo centro kūrimo Lietuvoje klausimai. Sudaroma komisija (doc. L. Jasinskas, doc. A. Malachovskis, dr. S. Kanopkaitė), kuri turi skubiai pateikti LMA prezidentui J. Matuliui prašymą, kad jis kartu su VU rektoriumi kreiptųsi į LTSR vyriausybę dėl neatidėliotinos būtinybės rengti biochemijos specialistus Lietuvoje.

1961 m. sausio 26 d. LMA prezidentas J. Matulis kartu su VU rektoriumi J. Kubiliumi ir LBD pirmininku V. Lašu kreipiasi į LTSR plano komisiją bei Aukštojo ir specialiojo vidurinio mokyimo komitetą, prašydami leisti įsteigti biochemijos specialybę VU Chemijos fakultete.

Nuo 1962 m. rugsėjo Vilniaus universitetas pradeda rengti biochemikus. Pirmasis (1962–1968) Biochemijos katedros vedėjas – doc. Algirdas Malachovskis. Biochemijos studijos VU įsibėgėja vadovaujant (1968–1971) dr. Antanui Glemžai ir nuo 1971 m. – dr. Benediktui Juodkai.

Biochemijos studijų VU pradininkai

Doc. L. Jasinskas

Dr. G. Dienys

Pirmųjų laidų biochemikai

Doc. A. Glemža

Doc. B. Juodka

1966 m. sausio 8 d. LBD pirmininku išrenkamas prof. P. Bluzmanas.

Prof. P. Bluzmanas

Moksliniai tyrimai

1964 m. VU Gamtos mokslų fakultete, 1965 m. – ir Vilniaus pedagoginiame institute įsteigiamos probleminės mokslinių tyrimų laboratorijos.

1967 m. sausio 1 d. pradeda veikti LMA Biochemijos institutas. Pirmoji direktorė (1967–1985) – prof. Liuda Rasteikienė. LBD registruojama prie Biochemijos instituto.

Moksliniai renginiai

LBD narių dalyvavimas tarptautiniuose renginiuose: 1961 m. – V tarptautinis biochemikų kongresas Maskvoje – 12 dalyvių iš LBD; 1964 m. – VI tarptautinis biochemikų kongresas Niujorke – 2 dalyviai iš LBD; 1967 m. – VII tarptautinis biochemikų kongresas Tokijuje – 7 dalyviai iš LBD.

Pabaltijo respublikų ir Baltarusijos biochemikų konferencijos: I konferencija – 1960 m. spalį Tartu; II konferencija – 1965 m. rugsėjį Rygoje; III konferencija – 1968 m. lapkritį Minske; IV konferencija – 1970 m. lapkritį Vilniuje. Respublikinės LBD konferencijos: 1961, 1965, 1967 m. (dvi).

{1970–1980}

1970 m. vasario 13 d. LBD pirmininke išrenkama prof. S. Kanopkaitė.

Prof. S. Kanopkaitė

1971 m. Vilniaus fermentinių preparatų gamyklos bazėje įkuriamą Centrinę mokslinę techninę laboratoriją. 1975 m. įkurtas Sąjunginis taikomosios enzimologijos mokslinių tyrimų institutas (STEMTI).

LBD nariai: 1972 m. – 104; 1975 m. – 162.

Pasitarimas
Enzimologijos institute

Dr. A. Janulaitis ir
dr. R. Marcišauskas

Dalyvavimas tarptautiniuose mokslo renginiuose

1971 m. – septintoji FEBS konferencija Varnoje – 2 dalyviai iš LBD. Nuo 1972 iki 1983 m. LBD nariai į oficialias delegacijas tarptautiniuose kongresuose neįtraukiami.

Pabaltijo respublikų ir Baltarusijos biochemikų konferencijos: IV konferencija – 1970 m. lapkritį Vilniuje; V konferencija – 1976 m. Taline.

LBD suvažiavimai

I suvažiavimas „Biochemija Tarybų Lietuvoje“, 1972 m. gruodis.

II suvažiavimas „Biochemijos metodai“, 1975 m. spalis.

Vilniaus universiteto
biochemikai

1975 m. Respublikinės jaunųjų gamtininkų stoties pedagogės Elvyros Kilikevičienės ir Biochemijos instituto mokslinio sekretoriaus Gedimino Braženo iniciatyva įsteigiamas Jaunųjų biochemikų būrelis, kuris 1978 m. išauga į Neakivaizdinę jaunųjų biochemikų mokyklą.

1980–1990

Renginiai

Pabaltijo respublikų ir Baltarusijos biochemikų konferencijos: VI konferencija – 1981 m. Jūrmaloje; VII konferencija – 1990 m. Kaune.

III suvažiavimas „Teoriniai ir praktiniai biocheminių procesų pažinimo aspektai“, 1983 m. gruodis.

IV LBD suvažiavimas „Lietuvos biochemijos laimėjimai“, 1988 m. gruodis.

Respublikinės konferencijos: 1984 (dvi), 1987 m.

LBD nariai: 1983 m. – 272; 1990 m. – 260.

Lietuvos biochemikai FEBS konferencijoje Maskvoje

LBD kelias į nepriklausomybę

1989 m. kovo 14 d. Estijos, Latvijos ir Lietuvos biochemikų draugijų atstovai nutaria, kad draugijos turi tapti savarankiškos ir bendrauti su Sąjungine draugija, sudarydamos sutartis.

1989 m. spalio 19 d. visuotiniame LBD narių susirinkime vienbalsiai nutarta atsiskirti nuo Sąjunginės biochemikų draugijos ir įkurti savarankišką Lietuvos biochemikų draugiją. Šiame susirinkime apsvarstyti ir priimti savarankiškos LBD įstatai.

1989 m. lapkričio 23 d. draugijos pirmininkė prof. S. Kanopkaitė ir sekretorius dr. A. Vagonis kreipėsi į Lietuvos Ministrų Tarybą, prašydami įregistruoti savarankišką draugiją ir patvirtinti LBD įstatus. 1990 m. vasario 23 d. įstatai patvirtinami ir LBD įregistruojama.

LBD nariai Sąjūdžio organizuotuose renginiuose

* 1990–2000 *

Nepriklausomos LBD pripažinimas

1990 m. vasario 15 d. Lietuvos biochemikų draugija kreipiasi į FEBS, pateikdama prašymą priimti LBD kaip savarankišką šios organizacijos narę. FEBS pareikalauja raštiško Sąjunginės biochemikų draugijos sutikimo (neprieštaravimo) tokiam žingsniui.

1990 m. vasario 22 d. Sąjunginė biochemikų draugija nutaria neprieštarauti Pabaltijo biochemikų draugijų norui tapti savarankiškomis. Nutariama palaikyti santykius sudarant sutartis.

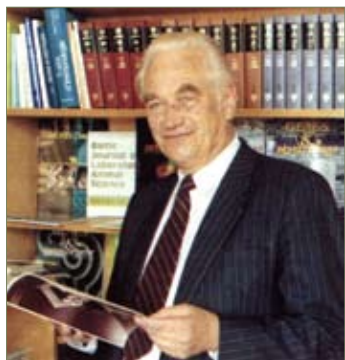
1991 m. rugpjūčio 4 d. Jeruzalėje įvykusio IUB kongreso metu FEBS tarybos posėdyje 20 balsų už ir 4 balsais prieš LBD priimama į FEBS.

1991 m. kovo 4 d. LBD kreipiasi į IUB dėl narystės šioje organizacijoje. 1992 m. rugsėjo 1 d. LBD tampa Tarptautinės biochemijos ir molekulinės biologijos sąjungos asocijuota nare.

1994 m. atnaujinti LBD įstatai. LBD ima veikti prie LMA, o jos būstinė – Biochemijos institutas.

LBD pirmininkai: prof. A. Jasaitis (1991 01 08–1994 12 28); prof. S. Kanopkaitė (1994 12 28–2000 10 27).

LBD nariai: 1995 m. – 195; 2000 m. – 220.

Prof. A. Jasaitis

Prof. S. Kanopkaitė

1990 m. reorganizavus kai kuriuos Lietuvos mokslų akademijos Biochemijos instituto padalinius, įsteigtas Lietuvos mokslų akademijos Imunologijos institutas (nuo 2002 m. – Vilniaus universiteto Imunologijos institutas).

1993–1995 m. reorganizuojamas Sąjunginis taikomosios enzimologijos mokslinių tyrimų institutas (STEMTI). 1993 m. taikomieji mokslai atskiriami nuo fundamentinių tyrimų, įkuriami 2 skyriai – Molekulinės biologijos ir Genų inžinerijos. Per 2 metus nuo instituto atsiskiria įmonės, susiformavusios iš tų skyrių – AB „Fermentas“, AB „Biofa“, „Biok“, „Biocentras“. Išlikęs mokslinis padalinys 1995 m. pavadinamas Biotechnologijos institutu.

Renginiai

V suvažiavimas, skirtas LBD veiklos 35-osioms metinėms pažymėti (1995 m. spalio).

V LBD suvažiavimas

V suvažiavimo metu
išrinkta LBD valdyba

I jaunųjų biochemijos ir molekulinės biologijos mokslininkų konferencija, 1996 m. gruodis.

II jaunųjų biochemijos ir molekulinės biologijos mokslininkų konferencija, 1998 m. gruodis.

II jaunųjų biochemijos
ir molekulinės
biologijos mokslininkų
konferencija

Konferencijos
organizatoriai

✧ 2000–2010 ✧

VI LBD suvažiavimas, skirtas draugijos 40-mečiui, įvyko 2000 m. spalio 26–27 d. Vilniuje.

VI LBD suvažiavimas

Prof. V. Bumelis
apdovanojamas už mokslo
pasiekimų diegimą praktikoje

LBD pirmininku išrenkamas (2000 10 27–2004 06 20) prof. Juozas Kulys, LBD sekretoriumi – dr. Rolandas Meškys, LBD išdininke – dr. Larisa Chaustova. Naujosios LBD draugijos valdybos sudėtis buvo užregistruota Lietuvos registro centre.

Profesoriaus J. Kulio iniciatyva buvo sukurtas pirmasis LBD tinklalapis <http://www.bchi.lt/LBD/>, kuriame trumpai pristatoma draugijos istorija, svarbiausios veiklos, informacija apie renginius.

Sukurtas LBD logotipas.

VII LBD suvažiavimas „Biochemija pogenominėje eroje“ įvyko 2002 m. lapkričio 15 d. Vilniuje.

Prof. J. Kulys

Pradedant 2004 metais, rengiami išplėstinio pobūdžio trijų dienų LBD suvažiavimai-konferencijos Toliejos poilsiavietėje (Poviliškio kaimas, Molėtų raj.).

Lietuvos biochemikų draugijos VIII suvažiavimas-konferencija „Biochemija mokslų sandūroje“ buvo skirtas pagrindinės Lietuvos biochemikų „kalvės“ – Vilniaus universiteto 425 metų jubiliejui (2004 m. birželio 18–20 d.). LBD pirmininke išrenkama prof. Vida Mildažienė (2004 06 20–2010 06 17), LBD sekretoriumi – dr. Rolandas Meškys, LBD išdininku – dr. Artūras Kašauskas. Atnaujinta visa LBD valdyba. Dalyvauja per 150 dalyvių, tarp kurių – VU, VDU, KMU, KTU, Biochemijos instituto ir kt. institucijų (iš viso 15 institucijų) mokslininkai ir studentai. Pastarieji sudarė daugiau kaip trečdalį konferencijos dalyvių, jų pranešimams buvo skirta sekcija „Jaunoji LBD“.

VIII suvažiavime išrinkta LBD valdyba

LBD nariai 30-ojoje FEBS konferencijoje Budapešte

LBD gavo naują registracijos kodą ir paramos gavėjo statusą. Tai įgalino įforminti paramos šaltinius. LBD renginių rėmėjai – Lietuvos švietimo ir mokslo ministerija, Valstybinis mokslo ir studijų fondas, taip pat Lietuvos verslo įmonės: „Fermentas“, „Sicor Biotech“, „Expertus Vilnensis“, „Linea Libera“, „Labochema“, „Armgate“, „Grida“, „Biometrija“, „Vildoma“, „Instrumentation Laboratory (Lietuva)“, „Avsista“, „Beckman Coulter“. LBD gavo teisę gauti fizinių asmenų 2 proc. pajamų mokesčių paramą.

Lietuvos biochemikų draugijos IX suvažiavimas-konferencija „Biochemija: mokslas ir žinių visuomenė“ vyko 2006 m. birželio 16–18 d.

LBD sekretorius
dr. R. Meškys

IX suvažiavimo dalyviai

Lietuvos biochemikų draugijos X suvažiavimas-konferencija „Biochemija ir sistemų biologija“ vyko 2008 m. birželio 19–22 d.

2008 m. konferencijoje pirmą kartą dalyvavo FEBS atstovas prof. Edwardas Woodas. Svečias perskaitė tris pranešimus ir pirmininkavo sekcijai „Biochemijos mokymas“.

Prof. E. Woodas ir dr. A. Žvirblienė
geriausio stendinio pranešimo autorę

LBD konferencijos programoje dalyvavo aštuoni Nacionalinės mokslievių akademijos (NMA) Biochemijos ir biologijos sekcijos moksleiviai, kurie klausė paskaitas ir pranešimus, patys pateikė bendrą pranešimą-prisistatymą konferencijos dalyviams apie NMA biochemikų sekcijos mokymosi aktualijas.

NMA moksleiviai
X LBD suvažiavime

Siekiant, kad LBD būtų labiau pastebima tarptautiniu mastu, nuo 2005 m. glaudžiau bendradarbiaujama su užsienio mokslinėmis biochemikų draugijomis, ypač stengiamasi dalyvauti FEBS veiklose.

2005 m. Lietuvoje lankėsi FEBS ambasadorė, dabartinė Europos mokslo fondo direktorė Marja Makarow.

Prof. Marja Makarov

LBD valdybos nariai V. Mildažienė, A. Toleikis ir J. Kadziauskas dalyvavo Maskvoje Rusijos biochemikų draugijos pirmininko prof. V. P. Skulačiovo 70-mečiui skirtoje konferencijoje (2005).

LBD valdybos nariai sveikina prof. V. P. Skulačiovą

Atsivėlgiant į įstatymų pokyčius, 2005 m. buvo parengtas naujas LBD įstatų variantas.

LBD kaip rėmėja

2005–2010 m. laikotarpiu tikslinė LBD parama buvo suteikta VDU studentų akademinio jaunimo draugijos „Modusas“ projektui, 4 mokslininkų kelionėms į konferenciją apmokėti, taip pat kasmet remiama 1 jauno tyrėjo kelionė į tarptautinę konferenciją. LBD buvo Kauno mokslo festivalio „Pamatyk kitaip – 2008, 2009, 2010“ rėmėja.

LBD darbas su gabiais vaikais

Nacionalinės moksleivių akademijos (NMA) Biologijos ir biochemijos sekcija buvo įsteigta UAB „Fermentas“ iniciatyva. Šios sekcijos vadovė – LBD pirmininkė prof. Vida Mildažienė. Kiti LBD nariai taip pat aktyviai dirba su NMA Biochemijos ir biologijos sekcijos moksleiviais, rengia jiems internetines užduotis, skaito paskaitas NMA žiemos sesijos Palangoje ir vasaros sesijos Nidoje metu, taip pat sudaro galimybę gabiems vaikams susipažinti su šiuolaikine tyrimų įranga ir naujausiais metodais universitetų laboratorijose. Šiai sekcijai taip pat organizuojama vasaros lauko ekspedicijų stovykla VDU Vaisnoriškės botaninių tyrimų stotyje.

LBD vykdomi projektai

2010 m. kovo 3 d. švietimo ir mokslo ministro įsakymu Nr. V-293 „Dėl finansavimo skyrimo pagal 2007–2013 m. Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programos 3 prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ VP1-3.1-ŠMM-05-K priemonę „MTTP tematiinių tinklų, asociacijų veiklos stiprinimas“ buvo skirtas finansavimas LBD pateiktam projektui „Lietuvos biochemikų draugijos potencialo kurti žinių visuomenę didinimas“.

Šis projektas įgalina surengti tarpinstitucinį mokslinių seminarų ciklą, organizuoti LBD konferenciją 2010 m., skatinti tarpautinius LBD ryšius ir bendradarbiavimą (padengia narystės FEBS ir „Biomed Central“ mokesčius), atnaujinti ir plėsti LBD tinklalapį, sukurti du mokomuosius filmus „Kamieninės ląstelės“ ir „Biomolekulių vaizdinimas“, surengti 4 bendrųjų gebėjimų ugdymo mokymus. Projekto rengimo grupė: V. Mildažienė, O. Buzaitė, Š. Ašmantas, R. Žukienė, Z. Naučienė.

Lietuvos biochemikų draugijos XI tarptautinė konferencija „LBD 50“, skirta Lietuvos biochemikų draugijos 50-ties metų jubiliejui, vyko 2010 m. birželio 15–17 d.

LBD pirmininku išrinktas prof. Rimantas Daugelavičius, sekretore – prof. Vida Mildažienė, LBD išdininku – dr. Artūras Kašauskas.

Permainos biochemikų kolektyvuose 2010 metais

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 23 d. nutarimu sujungus Vilniaus universiteto Imunologijos institutą ir Vilniaus universiteto Eksperimentinės ir klinikinės medicinos institutą, jie buvo reorganizuoti į valstybinį mokslinių tyrimų institutą „Inovatyvios medicinos centras“.

2010 m. spalio 1 d. Biochemijos ir Biotechnologijos institutai reorganizuojami, prijungiant juos prie Vilniaus universiteto.

Literatūra detalesnei pažinčiai su LBD istorija

KANOPKAITĖ, S. Lietuvos biochemikų draugijai 35-eri. *Biologija*, 1995, Nr. 1–2, p. 5–8.

KANOPKAITĖ, S. Lietuvos biochemikų draugija nuo 1960 iki 2000 m. *Lietuvos katalikų mokslo akademijos metraštis*, 2000, t. 16, p. 365–414.

KANOPKAITĖ, S.; ir VAGONIS, A. Lietuvos biochemikų draugijos veikla per atkurtos Lietuvos nepriklausomybės dešimtmetį. *Biologija*, 2000, Nr. 2, p. 5–11.

KANOPKAITĖ, S. Lietuvos biochemija: istorinis kontekstas. *Lietuvos katalikų mokslo akademijos metraštis*, 2006, t. 29, p. 83–105.

LBD 1960–2010:

LBD pirmininkai: LBD steigėjas ir iki mirties jos pirmininkas prof. Vladas Lašas (1960 10 26–1966 01 02); prof. P. Bluzmanas (1966–1970); prof. S. Kanopkaitė (1970–1991; 1994–2000); prof. A. Jasaitis (1991–1994); prof. Juozas Kulys (2000–2004); prof. Vida Mildažienė (2004–2010); prof. Rimantas Daugelavičius (nuo 2010 06 17).

LBD sekretoriai: dr. S. Kanopkaitė – iki 1970; dr. Arūnas Gineitis (1970–1973); dr. Adomas Vagonis (1973–2000), dr. Rolandas Meškys (2000–2010), prof. Vida Mildažienė (nuo 2010 06 17).

Iždininkai: dr. Alfonsas Gabrėnas (1960–1968); dr. I. Savickaitė (1968–1988), dr. I. Vytėnienė (1988–1994), dr. Rūta Navakauskienė (1994–1996); dr. Larisa Chaustova (1996–2004), dr. Artūras Kašauskas (nuo 2004).

LBD narių skaičius: 1960 m. – 24; 1961 m. – 35; 1972 m. – 104; 1975 m. – 162; 1983 m. – 272; 1990 m. – 260; 1995 m. – 195; 2000 m. – 220, 2004 m. – 137, 2005 m. – 180, 2006 m. – 204, 2007 m. – 112, 2008 m. – 144, 2009 m. – 117, 2010 m. – 90.

Seminaro „Lietuvos biochemijos mokslo istorija, dabartis ir ateities perspektyvos“ programa

(LMA didžioji konferencijų salė (Gedimino pr. 3), 2010 m. gruodžio 3 d.)

10.30–11.00 Registracija

11.00–11.05 Atidarymas. Įžanginis žodis – *prof. Rimantas Daugelavičius* (LBD pirmininkas)

11.05–11.15 Sveikinimai. *Prof. Valdemaras Razumas* (LMA prezidentas)

11.15–11.40 *Prof. Sofija Kanopkaitė* „LBD įkūrimo istorija“

11.40–12.05 *Prof. Benediktas Juodka* „Apie biochemiją Lietuvoje“

- 12.05–12.30 *Prof. Gervydas Dienys* „Biochemijos studijų Vilniaus universitete pradžia“
- 12.30–12.55 *Prof. Adolfas Toleikis* „Biologinės chemijos raida Kauno medicinos universitete“
- 13.00–13.30 Kavos pertrauka
- 13.30–13.40 Sveikinimai. *Prof. Viesturs Baumanis* (Latvijos biochemikų draugijos pirmininkas)
- 13.40–13.50 Sveikinimai. *Prof. Jerzy DUSZYŃSKI* (Lenkijos biochemikų draugijos atstovas)
- 13.50–14.00 Sveikinimai. *Prof. Eugenijus Butkus* (LMT pirmi-ninkas)
- 14.00–14.20 *Dr. Arvydas Lubys* „Fermento“ sėkmės istorija ir ateities perspektyvos“.
- 14.20–14.40 *Prof. Kęstutis Sasnauskas* „Biotechnologijos insti-tutui – 35“
- 14.40–15.00 *Prof. Vida Kirvelienė* „Biochemija VU: mokslas ir studijos, studentai ir absolventai“
- 15.00–15.20 *Prof. Valdas Laurinavičius* „Biochemijos institutas – vakar, šiandien ir rytoj“
- 15.20–15.40 *Prof. Laima Ivanovienė* „Biochemija ateities medi-cinos studijų programoje“
- 15.40–16.00 *Prof. Vladas Algirdas Bumelis* „Biobumas. Biotech-na-Sicor Biotech 10“
- 16.00–16.20 *Prof. Zita Aušrelė Kučinskienė, dr. Dalius Vitkus* „Klinikinė biochemija Lietuvoje“
- 16.20–16.30 *Prof. Rimantas Daugelavičius* „Biochemija VDU: savo kelio beieškant“
- 16.30–16.50 *Prof. Vida Mildažienė* (LBD sekretorė) „Lietuvos biochemikų draugijos veiklos 2000–2010 metais“
- 16.50–17.00 Seminaro uždarymas

Išleido Vytauto Didžiojo universiteto leidykla

S. Daukanto g. 27, LT-44249 Kaunas

Spausdino UAB „Morkūnas ir Ko.“ Draugystės g. 17, Kaunas, LT-51229

